

AKADEMIA SZTUK PIĘKNYCH
W GDAŃSKU
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I WZORNICTWA

ROZPRAWA DOKTORSKA

Mgr inż. arch. Bogumił Oświecimski
Promotor pracy: Prof. Halina Kościukiewicz

Tytuł pracy:

Odręczny szkic jako wyraz i kontynuacja myśli twórczej, autorskie modyfikacje tworzenia rysunku perspektywicznego.

Celem pracy jest przedstawienie zagadnień związanych z rysunkiem odręcznym, szkicem, jako zapisem bezpośrednim, najbliższym źródła powstania koncepcji projektowej.

Hasło rysunek odręczny nie będzie jednak oznaczać li tylko pracy powstającej bez pomocy przyrządów kreślarskich takich jak przykładnica, liniał, trójkąt.

Chcę też przedstawić metodę rysowania perspektywy przy przyrządach z wykorzystaniem praw rządzących rzutem środkowym, czyli perspektywą, a zawartych w geometrii wykreślnej.

W swej pracy nie uwzględnię pomocy oprogramowania służącego wykonywaniu tzw. wizualizacji gotowego projektu, lub projektowaniu w trzech wymiarach i przedstawianiu wyników w czasie rzeczywistym.

Zanotowanie idei twórczej, pojęcie zawarte w tytule niniejszej pracy ma oznaczać nie tylko notatkę dla potomnych, ślad twórczości, dokument powstawania dzieła, ale również bardzo przydatne narzędzie w pracy twórczej jakim jest szkicowanie. Pragnę się jednak ograniczyć do szkiców w perspektywie, czyli pracy w trzech wymiarach dokonywanej dwuwymiarowo na papierze.

Na początku chcę przedstawić metodę konstruowania perspektywy jako rzutu środkowego na tło. Przy okazji omawiania tego zagadnienia postaram się przedstawić możliwości dokonywania deformacji, odejścia od geometrycznej poprawności celem osiągnięcia lepszych środków wyrazu w rysunku. Również deformacje te służą pewnemu rozluźnieniu gorsetu konstrukcyjnego i zwiększają swobodę rysowania. Gdy czynione są świadomie, rysunek zyskuje.

Osobnym zagadnieniem jest wpływ samej czynności rysowania na postrzeganie intuicyjne, oraz uzyskanie bodźców inspiracyjnych podczas pracy z niedokończonymi swobodnymi szkicami.

Rysowanie intuicyjne, podparte warsztatem geometrycznym, staje się drogą równoległą z programami CAD prowadzącą do pełnego wyrażenia idei przez twórcę. W mojej pracy będę starał się to udowodnić.

1. Przykłady szkiców rysunkowych w pracy twórczej. Rafael Vinoly, architekt posiadający pracownię w Nowym Yorku, którego szkice są doskonałym przykładem posługiwania się rysunkiem w poszukiwaniu rozwiązań formalnych.

Mamy tu bezpośredni zapis myśli projektanta. Stykamy się z nim bezpośrednio. Nie dzieli nas dystans, jaki musi pokonać myśl projektowa do realizacji. W tym czasie ulegają zatarciu, bardzo osobiste, indywidualne sposoby tworzenia. W szkicu kryje się cała prawda o twórcy.

Również rysunki Le Corbusier: wnętrze "Citrohan" 1921r. czy też wnętrze "Domino" z roku 1915 doskonale ilustrują to zagadnienie.

A najlepiej wyraża ideę intuicyjnego poszukiwania w szkicach rysunek Fredericka Kieslera, projekt Sanktuarium Księgi w Jerozolimie, zamieszczony w rozdziale 12.

2. W pracy można wyróżnić trzy obszary. Pierwszy to zagadnienia związane z geometrią

wykreślną i rzutem perspektywicznym pokazującą metodę perspektywy pośredniej tworzonej wykreślnie przy przyrządach i odręcznie. Drugi obszar to zagadnienia rysunku swobodnego, szkicu. Trzecim obszarem jest przedstawienie umiejętności wykonywania rysunku odręcznego jako cennej metody pracy, mającej znaczenie inspirujące i rozwojowe.

3. Teoria widzenia, a geometria wykreślna. W rozdziale tym przedstawiono próby uzyskania rzutu perspektywicznego zbliżonego do postrzegania przez oko. Połączenie perspektywy kolineacyjnej z perspektywą zgodnokątową pozwala na pokonanie sztucznego ograniczenia do obszaru stożka dobrego widzenia koniecznego przy rysunku wykonywanym w perspektywie kolineacyjnej. Powołano się na prace prof. Guido Haucka przedstawioną w tomie drugim "Perspektywa malarska" prof. Kazimierza Bartla. Na tej podstawie podjęto próbę dokonania korekcji rysunków w perspektywie.

4. Część geometryczna omawia zagadnienia związane z tworzeniem rysunków w:

- perspektywie pośredniej, w której przedstawiono konstrukcje umożliwiające stworzenie widoku perspektywicznego. Posługując się rzutami prostokątnymi, ustawiając się w dowolnym miejscu na rzucie poziomym i ustawiając swobodnie płaszczyznę tła, możemy rzutując obiekty na tło uzyskać perspektywę czołową, boczną, czy też ukośną (trójzbiegową). Pokazano sposób ułożenia rzutów względem siebie i przyjęcie płaszczyzny poziomej przechodzącej przez oko i wyznaczającej na tle horyzont jako odniesienie dla konstrukcji wysokości w perspektywie.

W tej części pracy pokazano sposoby dokonywania korekcji uzyskanego obrazu. W perspektywie czołowej zastosowano dodatkową płaszczyznę tła, celem ograniczenia zniekształceń wynikających z wyjścia obrazu poza stożek dobrego widzenia. W perspektywie bocznej pokazano konstrukcję umożliwiającą osiągnięcie podobnych efektów przy konstruowaniu wysokości obiektu.

Celem wyżej wymienionych konstrukcji była redukcja zniekształceń spowodowanych kolineacyjnością rzutowania na płaszczyznę tła, inaczej określić to można zwiększeniem kąta stożka dobrego widzenia.

W perspektywie pośredniej przedstawiono również sposoby konstruowania w rysunku odręcznym, szkicowym perspektywy wnętrza, mebla, budynku.

- perspektywie bezpośredniej przedstawiono przykłady szkiców nie poprzedzonych konstrukcjami geometrycznymi, czyli rysunkami swobodnie wykonywanymi, lecz w perspektywie. Tu również można dokonywać korekcji, rysować korzystając z deformacji. Podstawowymi elementami rysunku w perspektywie są punkty zbiegu. Przedstawiono możliwości płynące ze swobodnego przyjmowania stref punktów zbiegu, możliwości tworzenia dynamicznego swobodnego rysunku. Pokazano w perspektywie czołowej możliwość rozdzielenia centralnie położonego punktu zbiegu, tak aby otrzymać widoki lewej i prawej części perspektywy w atrakcyjniejszej formie.

5. Celem pracy było określenie miejsca umiejętności szkicowania, swobodnego rysowania, nawet odruchowego "bazgrania" w procesie tworzenia architektury, mebla, form przemysłowych. W części geometrycznej ograniczono się tylko do przedstawienia perspektywicznego, jako najbliższego naszemu postrzeganiu przestrzeni. Wnioski dotyczą też innych form rysunku, jak rzuty Monge'a stosowane w dokumentacji technicznej, aksonometria.

Gdy patrzymy na rzeźbę, rysunek, obraz w galerii, jesteśmy blisko twórcy. Oglądamy oryginał. Dzieło architekta, projektanta wnętrz, jest odbierane bezosobowo. Rzadko zdarza się, by autor budynku, czy wnętrza był znany. Oglądając realizacje, pracę twórcy widzimy tylko poprzez pryzmat pracy ogromnego zespołu projektantów i wykonawców. Oglądając szkice zbliżamy się do niego, do jego warsztatu ale też osobowości. Postać Frederika Kieslear i jego genialny szkic z roku 1958 zamieszczony w tej pracy może być tego najlepszym przykładem.

Patrząc od strony projektanta. Rysunek, szkic, swobodne "bazgranie" ma ogromne znaczenie inspirujące w procesie poszukiwania formy. Szkic niedokończony, w trakcie tworzenia daje możliwości podążania różnymi drogami, staje się dla rysującego inspiracją do dalszych poszukiwań. Działa na podświadomość. Czynność rysowania wykorzystuje prawą półkulę, wówczas potrafi być czystą intuicją, lewą półkulę wykorzystuje przy w pełni analitycznym studiowaniu formy. W pracy oparto się na doświadczeniach Betty Edwards zawartych w książce pod tytułem „Rysunek, odkryj talent dzięki prawej półkuli mózgu”, która w niej opisuje metodę nauki rysunku odwołującą się do intuicyjnego odczuwania formy.

